

dr Magdalena Pyter

Rec: D. Kurzyna-Chmiel,

„Podstawy prawne i organizacyjne oświaty. Prawo oświatowe w zarysie”, Warszawa 2006, ss. 192.

Nakładem warszawskiego wydawnictwa „Dom Wydawniczy ABC” ukazała się książka pt. „Podstawy prawne i organizacyjne oświaty. Prawo oświatowe w zarysie”. Stan prawny publikacji określono na dzień 1 stycznia 2006 r. Jej autorka, dr Danuta Kurzyna - Chmiel jest pracownikiem naukowym Uniwersytetu Śląskiego, na Wydziale Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie. Intencją Autorki – jak sama określiła we Wstępie – był zamiar dotarcia z pracą do szerokiego kręgu odbiorców, w szczególności do studentów wydziałów pedagogicznych, jak również nauczycieli, pracowników instytucji oświatowych oraz wszystkich chcących zapoznać się z zaprezentowaną w książce tematyką.

Publikacja składa się z sześciu rozdziałów. Pierwszy dotyczy „Pojęcia i istoty prawa” [s. 13-35], drugi – „Źródła prawa” [s. 35-54], w trzecim rozdziale przedstawiono „Podstawowe wolności i prawa w dziedzinie oświaty” [s. 54-79]. Rozdział czwarty poświęcono problematyce „Systemu oświaty” [s. 79-114], piąty – „Organizacji szkoły lub placówki oświatowej”

[s. 114-157], zaś ostatni - szósty zagadnieniom „Awansu zawodowego nauczycieli” [s. 157-175]. Oprócz wspomnianego podziału w książce zamieszczono „Wykaz ważniejszych skrótów” [s. 7] i „Wstęp” [s. 9-11]. Publikację zamyka „Załącznik” [s. 175-187] oraz „Bibliografia” [s. 189-192].

Rozpoczęcie przedstawienia problematyki prawa oświatowego od zagadnień podstawowych z zakresu państwa i prawa, wydaje się w pełni uzasadnione. Należy bowiem pamiętać, że osoby do których Autorka kieruje książkę nie muszą znać prawniczej terminologii. Stąd też przedstawienie wspomnianych zagadnień będzie stanowić dla odbiorców pewne *novum*, a z drugiej strony będzie wprowadzeniem w kwestie z zakresu podstaw prawa. Po przedstawieniu takich problemów jak: istota prawa, przepis prawny, norma prawna, Autorka poświęca nieco uwagi kwestii obowiązywania prawa. Wzięcie pod uwagę ostatniej problematyki wydaje się uzasadnione, zważywszy na przeobrażanie się prawa, w tym również oświatowego. W dalszej części

pierwszego rozdziału, Autorka prezentuje problematykę z zakresu podmiotów prawa. Przedstawienie tego typu zagadnienia jest niezbędne, bowiem nauczając np. studentów o osobach założycieli szkół i placówek oświatowych, należy sięgać do wiedzy *stricte* prawniczej. Trzeba dodać, iż należyte wyjaśnienie zagadnienia podmiotów prawa może rzutować na zrozumienie wspomnianej wyżej problematyki założycieli szkół. Rozdział pierwszy kończy systematyka prawa, w której wyodrębniono prawo oświatowe, jako część prawa administracyjnego.

Rozdział drugi Autorka poświęciła źródłom prawa. W toku wykładu wymieniła źródła prawa powszechnie obowiązującego w Polsce, a następnie dokonała syntetycznej oceny każdego z nich. I tak do źródeł prawa zaliczono: Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej, ustawy, rozporządzenia z mocą ustaw wydawane przez Prezydenta RP, rozporządzenia będące aktami wykonawczymi do ustaw oraz ratyfikowane umowy międzynarodowe. Oprócz wspomnianych Danuta Kurzyna – Chmiel wymieniła źródła prawa miejscowego oraz źródła prawa wewnętrznego.

W kolejnym rozdziale Autorka przedstawiła prawa i wolności funkcjonujące na płaszczyźnie oświaty. Po krótkim, wprowadzającym *summarium*, Autorka wyszczególniła następujące prawa: do oświaty, do organizowania opieki przedszkolnej,

do nauki dla osób niepełnosprawnych, oraz prawo do nauki mniejszości narodowych. Na uwagę zasługuje to, że Autorka porusza kwestie wyjątkowo istotne. Tak jest np. w przypadku syntezy ważnego zagadnienia dotyczącego prawa do nauki i obowiązku szkolnego. Trzeba również zaznaczyć, że Danuta Kurzyna – Chmiel podjęła się przedstawienia problematyki prawa do nauki dzieci oraz młodzieży niepełnosprawnej, jak również mniejszości narodowych. Jest to o tyle godne podkreślenia, że w analogicznych publikacjach niejednokrotnie pomija się te kwestie¹. W innych natomiast wspomina się o nich nie wyjaśniając merytorycznie istoty zagadnienia, lecz pozostając na przytoczeniu wybranych aktów prawnych².

W rozdziale czwartym Autorka przeszła do zagadnień z zakresu prawa *stricte* oświatowego. Niezwykle wnikliwie przedstawiła w nim elementy składające się na system oświaty. I tak, oprócz definicji charakteryzujących wspomniany system oświaty, zaprezentowana została struktura systemu, problematyka zakładania i prowadzenia poszczególnych typów szkół i placówek oświatowych, jak też nadzór pedagogiczny.

Przedostatni piąty rozdział został poświęcony zagadnieniom organizacji szkół lub placówek oświatowych. Swoją wywód Autorka rozpoczęła od wyjaśnienia roli wewnętrznych źródeł prawa w zakresie

¹ Np. T. Komorowski, *Prawo w praktyce oświatowej*, Poznań 2005.

² Np. I. Grabarczyk, *Podstawy prawne i organizacyjne oświaty. Źródła i materiały*, cz. I, Olsztyn 2005.

organizacyjnym szkół i placówek oświatowych. Następnie przeszła do prezentacji problematyki kierowania szkołą przez dyrektora. Mimo, iż została przytoczona duża część istotnych zagadnień, za pewnego rodzaju dysonans można uznać bardzo lapidarne potraktowanie kwestii powoływania oraz odwoływania dyrektora szkoły. Można sądzić, że dokładne zamieszczenie wytycznych dotyczących procedury konkursowej, niezwykle ubogaciłoby pracę. Trzeba także wskazać, że Autorka pominęła problematykę pozostałej kadry kierowniczej, zawężając swoje rozważania do osoby dyrektora.

Dwa ostatnie paragrafy wspomnianego rozdziału dotyczą kolegalnych organów funkcjonujących w szkołach. Autorka przedstawiła rolę i zakres działania rady pedagogicznej, jak również rady szkoły, rady rodziców oraz samorządu uczniowskiego. Rozdział zamyka obszerny zbiór załączników, m.in.: regulamin rady pedagogicznej, regulamin rady szkoły, regulamin rady rodziców, czy regulamin samorządu uczniowskiego.

Ostatni rozdział poświęcono problematyce awansu zawodowego nauczycieli. Na jego wstępie Autorka przytoczyła ogólne dyrektywy co do praw i obowiązków nauczycieli. Kolejno, w oparciu o ustawę Karta Nauczyciela³ wyliczyła stopnie awansu oraz zaprezentowała odnośne procedury. Wspomnianą część książki zamyka załącznik odnoszący się do proble-

matyki awansu zawodowego nauczycieli, którym jest rozdział 3a wspomnianej wyżej ustawy.

W końcowej części publikacji została przedstawiona bibliografia. Trzeba podkreślić, iż zestawienie to jest bogate. Wśród pozycji które Autorka wykorzystała, znaczną część stanowią pozycje książkowe. Są to zarówno podręczniki akademickie, jak również książki popularno-naukowe odnoszące się do problematyki szeroko rozumianego prawa oświatowego. Oprócz wspomnianych, na uwagę zasługują liczne artykuły, encyklopedie i słowniki. Uzasadnione zdziwienie natomiast może budzić brak w wykazie literatury aktów prawnych, które Autorka wykorzystwała w pracy. Niektóre z nich są – co prawda – zamieszczone na początku książki, lecz figurują tam w pozycji: wykaz ważniejszych skrótów. Zupełną dezaprobatę wywołuje np. pierwsze cytowanie Karty Nauczyciela dopiero w końcowej fazie publikacji. Wydaje się również, iż bibliografia powinna być podzielona na części, w których należało odrębnie umieścić poszczególne pozycje mając na uwadze ich wagę.

Generalnie należy uznać, iż książka dr D. Kurzyny – Chmiel, „Podstawy prawne i organizacyjne oświaty. Prawo oświatowe w zarysie” jest cennym osiągnięciem na rynku wydawniczym. Oprócz uwagi, co do lapidarności wypowiedzi Autorki, co – z kolei - daje efekt dużej konsolida-

³ Ustawa z 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2003 r., Nr 118, poz. 1112 z późn. zm.).

cji informacji zawartych w pracy, trzeba przyznać, iż praca zasługuje na uwagę. Jest ona napisana starannym, a przy tym jasnym i zrozumiałym językiem. Autorka przytoczyła wiele aktów prawnych odno-

szących się bezpośrednio lub pośrednio do prawa oświatowego. Reasumując należy podkreślić, iż recenzowaną książkę należy zaliczyć do cennych i istotnych publikacji z zakresu prawa oświatowego.